

VÍZY LÁSZLÓ

Építészeti hagyományok a Belvárosban

A Belváros–Lipótváros hagyományai gazdag tárházának megismerését – az utóbbi két évben – a kerület építészeti múltjára alapoztuk.

2005-ben ünnepeltük az Eötvös Gimnázium épületének 150 éves építési jubileumát. Az egykori Pesti Főreáltanoda – amely ma már műemlékként szerepel a kerület neves épületei és intézményei között – építészeti tervezése és megvalósítása Hild József nevéhez fűződik és immár másfélszáz éve neveli hazánk jeles építész generációit. Szinte csodálatra méltó, hogy a századfordulóként ismert XIX-XX. század jeles építészeinek jelentős része ebben az intézményben tanult. Talán érdemes felemlíteni, hogy József nádor volt az, aki támogatta a magyar műszaki nevelés előkészítő iskoláját, a kiépítendő reáliskolai rendszert. Ennek eredményeképpen tanulhattak fiataljaink itthon és külföldön. Így néhány év-tized múltán elmondhattuk, hogy hazánk is felzárkózott – több évszázados kényszerű hányattatás s elmaradás után – Európa építészetének élvonalához. (Megjegyzendő, hogy a történelem nem ellentmondástól mentes folyamatában ennek megvalósítása a Bach-korszakra esett.)

József nádor nevét a megalakuló magyar műszaki felsőoktatás méltóképpen megbecsülte, amikor a Múzeum körúton (napjainkban a Trefort-kert az ELTE épületeinek ad helyet) felépített egyetemi központot róla nevezte el Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemnek. Sajnos napjaink hagyományörző mozzanatai között a teljes név visszaállítása elmaradt.

Alpár (Stökl) Ignác építész, hazai bankjaink tervezőjét mindenki ismeri. Születésének 150. évfordulója egybeesett a Belvárosi Főreál épí-

tésének jubileumával. Mindkettőről megemlékeztünk. Talán nem véletlen, hogy az Eötvös Gimnázium őrzi a Strobl Alajos által készített portrét Alpár Ignácra, és az sem, hogy évtizedekig méltatlan körülmények között a szobor a gimnázium padlásán vészelt át a hagyománymentes évtizedeket.

Rövid városnéző túránkon a Főreáliskolások palotáit, bérházait, banképületeit (Eötvös diákok) bemutattuk a Belvárosban és a Lipótvárosban. Ki gondolná, hogy a neves építészeink alkotásai közül csak a Budai Főreálban végzett Hauszmann Alajosé a kivétel.

Korb Flóris és Gergl Kálmán neve összeforrt a Zeneakadémia épületével, de kerületünkben a Klotild-paloták és Király-bérház építése is nevékhöz fűződik. Úgy szintén az egykori Weiner és Grünbaum üzletház, és a Morlin-ház, szemben a Szép utcával, magyaros Zsolnay-építészeti kerámiával díszes épülete a Kossuth Lajos utcában. De a világvárost jelképező Budapest egykori Légrády-testvérek részére épített Pesti Hírlap palotáját is – legutóbb a Zrínyi Nyomda épületeként ismerhettük, közel két évtizede gazdátlan – ők tervezték.

A Budapesti Történeti Múzeum ugyanebben az időben rendezett nagyszabású kiállítást a Budai Várban a Gergl-Györgyi családról és építészeiről, munkásságukról.

Hírhedtté vált napjainkra Korb Flóris saját háza a Belgrád rakparton a veszélyes emeletráépítés és engedély nélküli építkezés miatt. Felhívtuk a figyelmet az eredeti építészeti terv ismeretében, hogy annak alapján kell a munkát befejezni és elvégezni, amint azt Korb Flóris tervezte.

Így lehet igazán a pesti Duna-part éke a fővárosnak, egyben a világörökség területének egy korszakot, a századforduló építészetét tükröző és jellemző hiteles épületét is megőrizhetjük.

Az egykori Eötvös Gimnázium tanulói voltak: Schulek Frigyes, a budavári Mátyás-templom műemléki felújításának és a Halászbástyanak az építésze; Pecz Samu, az Országos Levéltár, az Alkotmány utcai unitárius egyházi épület; Steindl Imre, az Országház tervezője; vágfalvi Quittner Zsigmond, a Gresham-palota, toronyi Fellner Sándor az egykori Igazságügyi Minisztérium és a Thökölyánom megálmoldói... A későbbi generációból Lajta Béla, Gebhardt Béla, Vákár Tibor építészek neveit emelem ki. A neves kertépítő és építész Rerrich Béla a Képiró utcai saját házukban született.

A megemlékezéseket az Aranytíz Művelődési Házban tartjuk, havonta, az utolsó csütörtöki napon, délután 17 órakor az Aranytíz Helytörténeti Klub előadássorozatával. De nem feledkezünk meg a kerület más jeles intézményeiről, múltjáról és személyiségeiről, híres családjairól sem, mint a Fabiny-család, a Pálosok a Belvárosban, Péchy Zsigmond, az országgyűlés egykori elnöke...

Az előadásokon ismertetett épületeket színes felvételeken mutattuk be. A Belváros–Lipótváros helyi televíziós stúdiója – a belvárosi City TV – rendszeresen beszámol a helytörténeti munkáról. Sajnos napjainkban a helyi kábeltelevízió egész Budapestre ívelő és a fővárosra tekintő adásai csak korlátozottan, a kerületben láthatók. Ismét érdemes lenne a helyi tévétársaságok kulturális adásait, legfontosabb híreit az egykor erre a célra létesített Budapest TV útján is ismertté tenni. Hiszen egyes kerületeink építészeti múltja – és ebben a Belváros–Lipótváros különös jelentőségű – nemcsak egy kerületé, de az egész fővárosé!

Egy díszrács fotója a Markó utcai egykori Berzsényi Gimnáziumból (ma kereskedelmi főiskola)